

чорноліські, які чекають на своє повне монографічне дослідження. Останнє вже розпочате завдяки програмі по спільному вивченню матеріалів Суботівського городища Інституту археології НАН України та Німецького археологічного інституту (м.Берлін).

І.С. ВІТРИК

Інститут археології НАНУ

НУМІЗМАТИЧНА КОЛЕКЦІЯ В ФОНДАХ ІНСТИТУТУ АРХЕОЛОГІЇ НАНУ

Серед археологічних знахідок окреме місце займає нумізматичний матеріал, який потрапляє нарівні з іншими речами на зберігання до наукових фондів Інституту археології НАНУ. На сьогодні археологічна збірка Інституту нараховує більше 23 тисяч одиниць збереження. Вона охоплює різні історичні періоди - від античності до початку ХХ ст.

Найбільша за численністю колекція монет відноситься до античного періоду, основу її складають монети (понад 12 тисяч), які були виявлені під час дослідження, починаючи з 1935 р. і по теперішній час, давньогрецького міста Ольвія (с.Парутіно, Очаківський р-н, Миколаївська обл.). Ці матеріали одержані внаслідок розкопок ІА НАНУ, а також ЛВІА СРСР (розкопки 1954-1959 рр.). Нумізматичне зібрання з Ольвії дуже різноманітне (самих лише дельфінчиків майже 8 тисяч), датується від кінця VI ст. до н.е. (монети-стрілки) до III ст. н.е. (римські денарії), виготовлені монети як безпосередньо у Ольвії, так і у інших центрах (Афіни, Істрія, ін.).

До цього ж часу відноситься нумізматичний матеріал з Тіри (м. Білгород-Дністровський Одеської обл.), що виявлений під час розкопок 1946-1963 рр.; скарб боспорських статерів III ст. н.е. у кількості 1015 штук та деякі інші поодинокі знахідки.

Наступна добірка нумізматичного матеріалу співвідноситься з давньоруським часом. Вона незначна, найбільш цікаві у ній - пошкоджений срібляник Володимира й

шестикутний злиток - гривня, що походить з м. Канів Черкаської обл., а також візантійські монети: дві монети 886-912 рр., що походять з Шеставицького могильника (с.Шеставиця, Чернігівського р-ну і області); одна монета 886-912 рр. з Києва, 9 монет X-XI ст. з розкопок давньо-руського міста Воїнь, що зараз затоплене Кременчуцьким водосховищем.

До XIV-XV ст. відносяться знахідки золотоординських монет. Абсолютна їх більшість походить із степової зони України, а саме з території Запорізької області (татарське місто на кучугурах недалеко від ст. Плавні, курган біл с. Радіонівка, розвідки у с. Великий Луг). Привертає увагу знайдена у пункті Ігрень монета Київського князя Володимира Ольгердовича (1362-1394), як один з найкращих за станом збереження екземпляр із відомих нам аналогічних монет. Надзвичайно цікавий скарб золотоординських злитків-сомів XV ст., що знайдений у фортеці Алустон (сучасне м. Алушта, Крим). Усі злитки мають високу пробу (875, 900), характерну для тогочасних золотоординських монет.

З лісостепової зони України до НФ надійшло 6 монетних скарбів XIV-XVII ст., а також близько 20 окремих монет. Тільки один скарб повністю складається з пражських грошей, склад інших характеризується наявністю західноєвропейських монет, що походять з різних центрів.

На кінець треба зазначити, що незважаючи на публікацію більшості матеріалу нумізматичної колекції ІА, окремі монети потребують подальшого вивчення та визначення. Так, до цього часу не знайдено аналогій монеті IV-VI ст.н.е. з території Дніпро-петровської обл. Важко переоцінити ту роль, що відіграє нумізматичний матеріал при датуванні археологічних пам'яток. Особливістю нашої колекції є прив'язка монет до конкретного поселення чи могильника, навіть до конкретного прошарку культурного шару у межах однієї пам'ятки. Завдяки цьому з'являється можливість не тільки датування археологічних пам'яток і матеріалів, а й для виявлення хронологічних етапів грошового обігу. Адже речовий матеріал у свою чергу датує нумізматичний.